

SER Regiegroep Energie & Economie
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

Arnhem, 6 februari 2013

Van: Platform Bio-energie
In overleg met: Algemene Vereniging Inlands Hout, BEON, Biogas Branche Organisatie, Biorenewables Business Platform, Bosschap, Dutch Torrefaction Association, Duurzame Energie Koepel, Nederlandse Vereniging Biomassa Ketel Leveranciers, Projectgroep BioWKK, Stichting Groen Gas Nederland en Stichting Warmtenetwerk

Bio-energie in Nederland: successuggesties van 12 samenwerkende organisaties

Geachte Dames en Heren,

Als organisaties betrokken bij biomassabenuutting en verduurzaming willen we hierbij uw aandacht vragen voor de vraagstukken die voor de verdere ontwikkeling van de biobased economy en de inzet van biomassa voor energie van belang zijn. Wij hebben onze visie geclusterd in **zes wensen van de bio-economie sector**:

1. Consistentie in stimulering van duurzame energie
2. Vertrouwen in lokaal en decentraal opgewekte energie
3. Beprijzing van indirecte effecten en opheffing van marktimperfecties
4. Stimulering van circulaire economie: haal alles uit grondstoffen en afval
5. Verankering van duurzaamheidscriteria
6. Minder obstakels en meer waardecreatie voor mestvergisting en groen gas

We lichten deze graag toe.

1. Consistentie in stimulering van duurzame energie

Wij hebben waardering voor de in het Regeerakkoord opgenomen hogere ambities ten aanzien van duurzame energie: 16% van het verbruik in 2020. ECN en PBL hebben aangetoond dat het percentage bij uitvoering van het tot heden voorgenomen beleid op 9 tot 12% uitkomt. Het huidige percentage duurzame energie zweeft reeds jaren rond 4%, één van de laagste scores in de EU. Er is hoe dan ook een trendbreuk en versnelling nodig om de doelstelling te halen.

Het beleid om duurzame energie te stimuleren was de afgelopen 15 jaar erg instabiel. Het vertrouwen bij zowel ondernemers als financiers is daardoor beschadigd. In de beleidsvoornemens voor 2013 komt er een kolenbelasting bij en een opslag op energienota's; over een ingrijpende 'leveranciersverplichting' wordt al langer gediscussieerd en de werking en status zijn nog steeds onduidelijk. Opeenvolgende stelselwisselingen hebben geleid tot aarzeling bij initiatiefnemers en

financiers. Ook de biomassa sector is huiverig geworden voor deze stelselwijzigingen. Elke wijziging bracht kinderziektes en ongewenste bijwerkingen met zich mee, die weer noopten tot ingrijpen in het stelsel. Waardoor installaties die in het vorige stelsel tot stand kwamen soms onrendabel werden. Wij pleiten ervoor om niet steeds achter elk schijnbaar "nóg beter" idee aan te lopen en om in goed overleg met de duurzame energiesector tot een consistent stimulerend beleid te komen. Ons uitgangspunt daarbij is dat die 16% duurzame energie in 2020 in Nederland wordt geproduceerd, zoals de bedoeling is van de Europese Richtlijn hierover (althans wat betreft de verplichte eerste 14%).

Ook het beleid ten aanzien van de vervanging van kolen door biomassa in elektriciteitscentrales ('bij- en meestook') kende abrupte wisselingen. De bijdrage aan de doelstelling voor duurzame energie van deze optie is voor Nederland belangrijk, mede vanwege de relatief geringe ruimtelijke consequenties en de relatief goede regelbaarheid (niet afhankelijk van zon of wind). Wij pleiten ook hier voor een consistent beleid waarvan de consequenties voor alle partijen goed zijn doordacht en de te volgen lijn voor langere termijn bestendig is vastgelegd.

De sector is verheugd over de recente uitbreiding van het SDE+ budget en wil aandacht vragen voor de volgende punten:

- o Onzekerheid en risicobeleving maakt kapitaal schaars en duur. Onder de Nederlandse randvoorwaarden is de verhouding risico / rendement scheef gegroeid. Veel projecten op gebied van bio-energie en biobased economy komen hierdoor moeizaam van de grond omdat de financiering niet is rond te krijgen. Banken zijn zeer terughoudend.
- o Door ontoereikend rendementsperspectief en hoog risicoprofiel, die mede hebben geleid tot terughoudendheid in financiering van projecten, en door de krappe subsidiertarieven en institutionele obstakels wordt een groot deel van de SDE+ beschikkingen niet gerealiseerd. Terwijl deze plannen wél beslag blijven leggen op subsidiemiddelen. Aanpassing van de SDE+ tarieven is noodzakelijk.
- o Door de onderlinge verschillen in de MEP, SDE en SDE+ regelingen is er onderscheid ontstaan in stimulering van duurzame energieprojecten tussen de verschillende jaargangen. Krappere gestimuleerde projecten kunnen niet de grondstofprijzen betalen die ruimer gestimuleerde projecten betalen. Dit heeft geleid tot faillissementen in de sector. Stroomlijning tussen de diverse jaargangen is noodzakelijk om duurzame energieprojecten te behouden voor de te behalen doelstellingen. Het is van belang een gelijk speelveld te hebben om ongewenste effecten in de biomassamarkt te voorkomen.
- o In de begroting 2013 van het Ministerie EZ wordt geld dat bestemd was voor de stimulering van duurzame energie elders ingezet. Vrijvallend geld door lager uitvallende eerdere beschikkingen zou behouden moeten blijven voor de SDE+ regeling.

De eerste successuggestie is ons pleidooi voor een toekomstbestendige stimulering van duurzame energie en de daarbij benodigde innovatie en kennisontwikkeling in Nederland.

2. Vertrouwen in lokaal en decentraal opgewekte energie

Lokaal en decentraal opgewekte energie heeft toekomst. Onze suggesties voor het echt waar maken van deze toekomst zijn als volgt. Benut daken van onder meer veehouders en akkerbouwers voor zonne-energie, stimuleer tuinders en andere ondernemers in het benutten van aardwarmte en biowarmte en vooral, zorg ervoor dat burgers in de omgeving de elektriciteit, het gas en de warmte uit lokale productie kunnen afnemen. Gebruik bestaande warmtebronnen, zodat primaire energie optimaal wordt benut. Stimuleer distributienetten voor warmte, zodat warmte op efficiënte manier kan worden ingezet. Neem belemmeringen weg waardoor lokale spelers een gelijke kans krijgen om energieproducent te worden en bied experimenteeruimte.

Zorg ervoor dat belemmeringen in wet- en regelgeving (zoals onderling strijdige regels in verschillende milieuverordeningen) opgeheven worden en boeren, tuinders en andere lokale initiatiefnemers samenwerking kunnen aangaan met collectieven van burgers. Geef toegang tot de energie-infrastructuur. Maak de emissie-eisen voor kleinschalige projecten niet zwaarder dan elders in Europa, zodat er op dat punt een gelijk speelveld ontstaat. Voormalig staatssecretaris Atsma doet hierover een toezegging in een brief aan het Bosschap.

De in het Regeerakkoord voorgenomen fiscale stimulering voor het kleinschalig, duurzaam opwekken van (zonne-)energie is een mooie stimulans, maar waarom alleen zonne-energie? Bij de sterk gestegen aandacht van de politiek voor 'DCO' hoort ook een opwaardering van de lokale mogelijkheden van bio-energie.

3. Beprijzing van indirecte effecten en opheffing van marktimperfecties

Internationale biomassahandel, -prijzen en -stromen worden veelal bepaald door verschillen in subsidieregimes tussen de diverse Europese landen, maar ook tussen de diverse toepassingen. Nederlands bouw- en sloophout en houtsnippers uit Nederlandse bossen gaan wel eens naar bio-energieprojecten in Duitsland en Scandinavische landen; maar de komst ergens van nieuwe regels of van een gesubsidieerde centrale zou die stroom zomaar kunnen verleggen of omkeren. Een gelijk speelveld voor biomassa tussen de verschillende landen en de verschillende toepassingen zou beter zijn.

Met een gelijk speelveld kan de doelstelling om fossiel te vervangen door biomassa en het reduceren van CO₂ veel sneller worden bereikt omdat de biobased economy direct wordt gestimuleerd. In het rapport van de biobased economy "Punt aan de horizon" is consensus met de topsectoren bereikt om een gelijk speelveld te realiseren via accijns- en belastingheffingen op basis van CO₂-uitstoot en grondstofgebruik.

Er moet niet alleen worden gekeken naar wat de directe kosten en baten van projecten zijn, maar ook naar wat het de samenleving indirect kost of oplevert. Neem bijvoorbeeld bevordering van werkgelegenheid en stimulering van de plattelandseconomie. Kansrijk is het direct lokaal benutten van bij het natuur- en landschapsbeheer vrijkomend maaisel en hout voor opwekken van groene energie. Lokaal toepassen geeft korte transportafstanden waardoor ook kleinere partijen biomassa qua kostprijs uit kunnen. Omdat nu ettelijke subsidies zijn opgedroogd wordt veel natuur- en landschapsbeheer niet meer uitgevoerd. Lokale groene energie initiatieven dragen bij aan het revitaliseren van dit beheer. Ook de lokale markten voor co-vergisting werken niet goed, zie verder punt 6 hierover.

Nederland heeft energie- én klimaatdoelen. Dit vergt een integrale benadering. Voor de agrarische ondernemer levert energieproductie een extra inkomen en tegelijk een bijdrage aan de klimaatdoelen. Voor de projectontwikkelaar voegt het inpassen van klimaatadaptatie waarde toe aan een project en tegelijk past het in de klimaatdoelen en vergroot het de voorraad beschikbare grondstoffen voor de biobased economy. Deze combinaties moeten beter benut en beloond worden. Dit zijn win-win situaties: beter voor de lokale economie, voor het milieu en voor het klimaat.

Onze successuggestie is een geldelijke waardering voor deze nuttige effecten, voor zover die nog geen marktprijs hebben. Bijvoorbeeld een goede prijs voor de reductie van CO₂ en overige broeikasgassen, of het nu ETS of non-ETS is. Een waarde van 30 à 40 euro per ton vermeden CO₂-equivalent lijkt daarvoor het minimum.

4. Stimulering van circulaire economie: haal alles uit grondstoffen en afval

Grondstoffen zijn schaars, we moeten er zuinig op zijn. **Onze successuggestie: Betrek de agrarische, industriële, afvalverwerkende en energieproducerende sectoren nog meer bij het opzetten van een op biomassa gebaseerde economie (biobased economy).** Zoals in het Regeerakkoord is aangegeven, kan Biobased Economy één van de pijlers vormen voor groene groei, naast energiebesparing en efficiënt omgaan met grondstoffen. Het beter, gedifferentieerd benutten van de waarde van verschillende bestanddelen in biomassa-stromen en het vervangen van de huidige eindige grondstoffen door groene steeds bijgroeiende grondstoffen zijn daarbij belangrijke drijfveren. Per saldo, alle kosten en opbrengsten meegerekend, zal de gezamenlijke waarde van de zo voortgebrachte producten stijgen.

Één van de sleutels tot succes, maar tegelijk ook één van de meest complexe regulatorische kwesties op dit terrein is die van de scheidslijnen tussen maagdelijke minerale en organische grondstoffen, reststoffen ofwel secundaire grondstoffen, en afvalstoffen (die na een innovatieve doorbraak op hun beurt ook weer grondstoffen kunnen worden). Consistentie en state-of-the-art kennis dient ten grondslag te liggen aan de definities in de nationale en Europese regulatorische bepalingen over de verwerking van deze categorieën stoffen. Wij proberen ten behoeve van het beoogde SER-akkoord in kaart te brengen waar de categorisering remmend en waar juist stimulerend werkt op de circulaire economie.

Onze wens is een werkprogramma van bedrijfsleven en overheid om de mogelijkheden voor de betrokken industrieën, waaronder land- en tuinbouw, papier, chemie en energiesector, in de biobased economy te benutten. Hiervan maakt ook stimulering van innovaties en aanbidding van modules voor kennisontwikkeling en onderwijs deel uit. Bestaande branche-, niet-gouvernementele, overheids- en kennisorganisaties zijn o.i. in staat om een programma en een programmaraad te creëren.

5. Verankering van duurzaamheidscriteria

Nederland is één van de voorlopers op het gebied van duurzaamheidscriteria en certificeringssystemen voor het gebruik van biomassa ten behoeve van energie. Reeds meer dan 10 jaar terug werd het Green Gold Label door Essent geïntroduceerd. Onlangs is, vooruitlopend op Europese besluitvorming, door het bedrijfsleven de Green Deal voor rapportage over de duurzaamheid van vaste biomassa ondertekend. De sector onderschrijft het belang van duurzaamheidscriteria. Zolang de gevolgen van activiteiten voor maatschappij en milieu niet in kostprijzen tot uitdrukking komen moeten de duurzaamheidsaspecten worden vertaald in minimumeisen, op EU-niveau, naar voorbeeld van vloeibare biobrandstoffen, zodat er een gelijk speelveld blijft bestaan. De introductie daarvan dient zorgvuldig te geschieden zodat kleinere, innovatieve producenten en verwerkers van biomassa niet van de markt worden gedrukt.

Zoals gezegd is er al veel bereikt met vrijwillige certificeringssystemen zoals FSC, PEFC en NTA 8080. Onze successuggestie is dat deze systemen meer omvattende toepasbaarheid krijgen; door internationaal overleg over acceptatie door het bedrijfsleven als onderdeel van hun ketenverantwoordelijkheid en maatschappelijke legitimering; of bij gebreke daaraan door regulatorische dwang. Het onderzoek dat PBE en Stichting Natuur & Milieu hebben opgezet, samen met vijf grote elektriciteitsbedrijven, naar de toepasbaarheid van criteria voor de duurzaamheidsaspecten 'ILUC' en 'Carbon Debt' bij de bestaande omvangrijke biomassastromen voor bij- en meestook, past in deze vrijwillige ketenverantwoording. Rapport in mei verwacht.

Met de biobased economy in het vooruitzicht pleiten we vóór duurzaamheidscriteria, niet alleen voor biomassa met energietoepassing, maar ook voor biomassa met andere industriële toepassingen. Daarnaast zouden niet alleen duurzaamheidseisen aan bio-energie, maar ook aan andere vormen van (fossiele) energieopwekking ons inziens op hun plaats zijn. Zie ook de brief van 17 december 2012 van PBE aan de Vaste Kamercommissies I&M en EZ naar aanleiding van het Algemeen Overleg over biobrandstoffen.

6. Minder obstakels en meer waardecreatie voor mestvergisting en groen gas

In Nederland is ongeveer € 300 miljoen geïnvesteerd in vergisters waarvan de MEP-subsidie vóór 2020 afloopt. Onder de voorziene omstandigheden sluiten deze vergisters omdat er geen positieve business case is. Zij dragen dan niet meer bij aan het bereiken van de doelstelling van 16% hernieuwbare energie. Tot een regeling voor verlengde levensduur van onder de MEP gestarte installaties is inmiddels besloten, doch de gehanteerde bedragen zijn niet voldoende om de installaties aan de gang te houden. Onder meer de stijgende prijzen voor de co-producten zijn hieraan debet. Dit is een tegenvaller voor het bereiken van de groen gas doelstelling.

Onze suggestie die succes kan opleveren is: Pas het beleid voor de behandeling van digestaat aan, zodat dit product actief in de landbouw kan worden ingezet als milieuvriendelijke kunstmestvervanger en humusinbrenger. Dit laatste is ook van groot belang omdat op aanzienlijke delen van het landbouwareaal in ons land het humuspercentage in de bodem steeds verder terugloopt door de eenzijdige bemesting met drijf- en kunstmest. Gebruik van digestaat als meststof leidt daarnaast tot een lager gebruik van dure en minder duurzame kunstmest. Hetzelfde geldt voor compost als eindproduct van GFT-vergisting of -compostering. Door duurzame energie uit vergisting uitsluitend te beoordelen op de energieproductie (SDE+) blijven andere positieve milieueffecten, zoals genoemd in punt 3, onderbelicht. Bij beantwoording van de vraag of en in hoeverre digestaat als meststof mag gelden moeten uiteraard ook de nadelen meewegen, zoals mogelijke overbemesting en de mogelijke verdringing van compost.

Sinds 2010 zijn enkele malen aanklachten ingediend tegen exploitanten van co-vergisting installaties die frauduleus stoffen in de vergistingsreactor zouden hebben toegevoegd waarvoor een andere verwerkingsmethode vereist is. Simpel geformuleerd: bezwaarlijk afval stiekem meevergisten om de kosten te drukken. Dit verdient categorische veroordeling. Wel leren we hieruit dat, in de wirwar van stoffen en regels, helder moet zijn wat wel en niet kan, en dat rendabele exploitatie van een vergister steeds problematischer wordt. Indien de toepassingsregels voor digestaat ruimer worden en tevens het toezicht daarop verbetert, is er een extra prikkel om dit restproduct 'schoon' te houden.

De verduurzaming van de mobiliteitssector in Nederland is tot nu toe vooral gerealiseerd door (verplichte) bijmenging van biobrandstoffen. Verduurzaming van aardgas, warmte en elektriciteit loopt via SDE+. Verduurzaming van gasvormige autobrandstoffen met Groen Gas buiten het gasnet om valt beleidsmatig echter tussen wal en schip. Hoewel aan het verkeer geleverd groen gas (biomethaan) onder de verplichtstelling via het bioticketsmechanisme kan worden verkocht, werkt dit door de onzekerheid van de prijsvorming minder effectief dan de levering aan het gasnet en de daarbij behorende SDE+. Hoewel deze groen gas projecten voor transport na de introductieperiode geen onrendabele top kennen, blijkt een langjarige zekerstelling voor financiers belangrijk te zijn.

De hierboven vermelde organisaties willen graag met overheden, politiek en maatschappelijke organisaties in gesprek om er met hun kennis en netwerken voor te helpen zorgen dat nuttige aanwending van biomassa succes heeft.

Namens de genoemde organisaties,
met vriendelijke groet,

Dr. D.K.J. Tommel

Voorzitter PBE

Voor deze, bij afwezigheid:

Drs. F.A. Goudswaard

Vice-voorzitter PBE

Kopie: Vaste commissies EZ en I&M van de Tweede Kamer
Minister Kamp, Staatssecretaris Mansveld
Praktijkdag Bio-energie op 7 feb '13